

Spørreliste 130

Fødselsdagsfeiring

I 1953 sendte NEG ut spørreliste nr 39: Høgtidsmat ved familiefester, der vi blant annet stilte noen spørsmål om feiring av fødselsdager. Av materialet som kom inn, ser vi at feiring av fødselsdager har vært lite vanlig før omkring 1890. Oftest var det da bare "runde" år som ble feiret for voksne mennesker. Andre svar sier oss at det bare var for svært gamle folk at fødselsdager ble markert, at fødselsdagsfeiring var mest for husfaren, eller at det bare var gårdbrukere og storfolk som drev med slikt.

Utover i vårt århundre ble det etter hvert vanligere med fødselsdagsfeiring. Som regel kom gjestene uten å være spesielt invitert. En gave hørte med, oftest var det blomster eller kake.

Det er gått mange år siden dette materialet ble skrevet ned. Vi i NEG mener derfor at det gir et godt tidsperspektiv når vi nå sender ut en mer detaljert liste om fødselsdager. Som det fremgår, ber vi i denne listen våre medarbeidere om først og fremst å gi opplysninger om sine egne erfaringer. Er det noen som i tillegg vil skildre forhold fra sin barndom, eller skrive ned kunnskap om eldre tiders skikker, er de velkomne til det. Vi minner om hvor viktig det i så fall er å tidfeste opplysningene så godt som mulig.

Spørsmålene i denne listen er ment som en rettleiding. Vi ser gjerne at du skriver fritt, særlig dersom du markerer fødselsdager på andre måter enn ved tradisjonell selskapelighet. Har du i din familie eller vennekrets særlige fødselsdagsskikker eller tradisjoner som vi ikke har spurt om her, er vi svært interessert i å høre om dette, og om hvor du har slike tradisjoner fra.

Vær så snill å lese gjennom hele spørrelisten før du begynner å skrive.

Vi minner om at vi er svært takknemlige for fotografier, som vi kan avfotografere og returnere om ønskelig.

I

1. Hvilket ord blir brukt om denne dagen i ditt målføre – fødselsdag, geburtsdag, åremålsdag eller annet?

Prøv å skrive målføreformen.

II

I dette avsnittet ber vi deg fortelle om hvordan du feiret din siste "vanlige" fødselsdag, altså ikke "runde år" eller jubileum.

2. Fikk du noen oppvartning om morgenen på fødselsdagen din? Beskriv den. Hvem stod for oppvartningen (barn, ektefelle, venner, naboer, eller andre)?

3. Ble fødselsdagen på noen måte markert på arbeidsplassen din?

Fortell hvordan.

4. Hadde du gjester på denne fødselsdagen din?

Kom de da uten invitasjon, eller var de invitert og i tilfelle av hvem (deg selv, ektefelle eller andre)?

5. Hva ble servert?

Hvordan var samværet ellers – var det et vanlig "pratesamvær", eller var det dans, leker eller annen underholdning?

6. Fikk du gaver og/eller blomster av gjestene? Fikk du gaver/blomster også av folk som ikke kom hjem til deg på dagen? Fikk du kaker i fødselsdagsgave?

7. Fikk du særskilte brev eller fødselsdagskort? Var dette ferdig trykte fødselsdagskort?

8. Fortelle hvordan du takker for gaver og kort. Sendte du skriftlig takk for gaver eller blomster som ble overrakt direkte? Sendte du skriftlig takk for fødselsdagskort?

9. Hadde du spesielle ”privilegier” på fødselsdagen din: kaffe på sengen, få velge mat, slipe daglige plikter eller annet?

10. Pleier du å feire fødselsdagen din på denne måten, eller varierer det fra år til år? Hvis det varierer, fortell hva du ellers har gjort på din ”vanlige” fødselsdag.

III

I dette avsnittet ber vi deg fortelle hvordan du feiret ditt siste ”runde år”.

11. Hvor gammel ble du?

12. Fikk du noen særskilt oppvartning om morgenen denne dagen? Hvem stod for dette? (Se spm. 2)

13. Hvis det var fest for deg denne dagen, stod du da selv for festen eller var det andre som holdt fest for deg? Hvem var det, og hvor ble festen holdt (privat, på kafé, restaurant, selskapslokale eller annet)?

Hvis festen ble holdt privat, vil vi gjerne vite hvem som stod for serveringen.

14. Hvor mange gjester var det, hvem var til stede (slekt, venner, arbeidskamerater, naboer eller andre)?

15. Vi vil gjerne at du forteller hvordan festen var. Var det middag, koldtbord, kaffebord, Hvordan var bordet/bordene dekket? Hvis dere satt ved dekket bord, vil vi gjerne vite hvem du hadde på din høyre og venstre side. Er denne bordplasseringen i henhold til vanlige regler? Fortelle det du kjenner til om regler for bordplassering i ditt miljø

16. Ble det holdt taler for deg? Hvem holdt taler?

17. Ble det sunget sanger? Vi vil gjerne vite hva slags sanger som ble sunget:

a) Sanger skrevet særskilt for deg:

Hvem skrev sangen/sangene?

Ble det brukt byråsanger?

b) Sanger som også blir brukt i andre situasjoner:

pop, nasjonale, lokale, religiøse sanger eller annet?

c) Ble det laget et særskilt sanghefte?

Vi er meget interessert i å få slike sanger eller sanghefter utlånt til kopiering.

d) Annen underholdning:

Var det leker?

Var det dans?

Var det særskilt opptreden av noe slag?

18. Vi vil gjerne at du forteller om gaver du fikk, blomster, kort og telegrammer. (Se spm. 6 og 7)

19. Ble det tatt fotografier av deg ved denne anledningen? Var det en profesjonell fotograf som tok bildene, eller en amatør fotograf? Fortell om du har disse bildene stående fremme.

20. Dersom du reiste bort på dagen din, gikk på teater, kino, restaurant eller feiret dagen på annen måte, vil vi gjerne at du forteller om dette.

IV

I dette avsnittet ber vi deg svare på spørsmål om hvordan du forholder deg til andres fødselsdager og på spørsmål som angår fødselsdagsfeiring generelt slik du kjenner det fra ditt miljø.

21. Legger du selv vekt på å huske folks årlige fødselsdager?

22. Sender du ofte fødselsdagskort eller -brev? Kjøper da ferdigtrykte fødselsdagskort?

Hvordan synes du de skal være?

Sender du telegrammer?

23. Går du ofte på fødselsdagsvisitter uten å være spesielt invitert?

Hvem går du til (slekt, venner, naboer, arbeidskamerater eller andre)?

Er det noen regel for hva du pleier å ha med deg som gave eller oppmerksomhet?

24. Fører du ”fødselsdagsbok”? Hvis du gjør det, beskriv den. Er det en særskilt bok, eller en vanlig almanakk eller kalender?

Hvis du ikke selv fører en slik bok, fortell dersom du vet om andre som gjør det, med navn, alder og yrke på den du da skriver om.

25. Mener du det er forskjell på kvinner og menn når det gjelder å huske fødselsdager?

26. Er det forskjell på unge og gamle, kvinner og menn når det gjelder å feire fødselsdager?

27. Kjenner du til noen spesielle fødselsdagssanger eller fødselsdagsvers? Vi vil gjerne at du i så fall skriver dem ned. Når blir slike sanger og vers brukt?

28. Er det noen særskilte kaker eller annen mat som hører med når det er fødselsdag (kringle, bløtkake og lignende)?

Vi vet at det er vanlig med lys på bløtkaken i barnefødselsdager: ett lys for hvert år.

Er det vanlig med lys på kaken også for voksne? Hvordan?

29. Er det vanlig å heise flagg på fødselsdager?

Bruker man flagg på bordet i fødselsdagssamvær? Beskriv i så fall hvordan bordet pyntes med flagg.

30. Er det vanlig å sende skriftlig invitasjon til fødselsdagsfester eller jubileer?

Er det vanlig å takke for festen – skriftlig eller muntlig – noen dager etterpå?

31. Er det vanlig å markere myndighetsdagen på en særskilt måte?

32. Har du hørt om at man tar varsel av været på fødselsdagen?

33. Til slutt vil vi deg skrive litt om hva du selv synes om å feire din egen og andres fødselsdager, og om å gi og få gaver. Prøv å beskrive både positive og eventuelt negative sider. Fortell også om du synes det har skjedd noen forandring når det gjelder skikken å feire fødselsdag i løpet av ditt liv.